



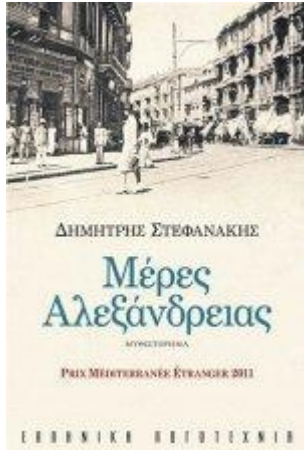
Κοσμοπολίτικο χαμσίνι*

Με κερδισμένο το βραβείο Prix Méditerranée Étranger 2011 και με υποψηφιότητα για το Prix du Livre Européen 2011, το βιβλίο «Μέρες Αλεξάνδρειας» του Δημήτρη Στεφανάκη κάνει δεύτερη καριέρα, αυτή τη φορά από τις εκδόσεις Ψυχογιός. Ο συγγραφέας έφερε στην Α.Υ. λίγο από τον κοσμοπολιτισμό του βιβλίου του.

[Δημήτρης Μαστρογιαννίτης](#)

Πρωτοεκδόθηκε το 2007, αλλά δεν το είχα προσέξει – με τόση παραγωγή είναι και θέμα τύχης να ανασύρεις ένα βιβλίο από τις στοιβές. Λάθος μου! Χρειάστηκε ένα βραβείο, που στο παρελθόν κέρδισαν ο Ουμπέρτο Έκο, ο Κλαούντιο Μαγκρίς και ο Αντόνιο Ταμπούκι, για να μου τραβήξει την προσοχή. Κράτησε σε όλες τις σελίδες (724) ολοζώντανη την αλεξανδρινή ατμόσφαιρα, που από τα βιβλία του Τσίρκα έχω να... ζήσω.

«Ήθελα να γράψω μια ιστορία σε αστικό φόντο εποχής. Η Αθήνα δεν βοηθούσε, ήταν επαρχία. Άλλο ένα βιβλίο για την Κωνσταντινούπολη; Θα έβγαине βιβλίο του ξεριζωμού. Κι εγώ ήθελα κοσμοπολιτισμό» θα εξηγήσει για την επιλογή της πόλης. «Την εποχή της αναζήτησης έτυχε να μεταφράζω το βιβλίο του Μάικλ Χάαγκ για την Αλεξάνδρεια (σ.σ. «Αλεξάνδρεια, η πόλη της μνήμης - Καβάφης, Φόρστερ, Ντάρρελ», εκδ. Ωκεανίδα), κι έτσι η Αλεξάνδρεια... επιβλήθηκε. Στη συνέχεια γνωρίζω το συνθέτη Νικήτα Βοστάνη, άριστο γνώστη της πόλης, αν και έφυγε από εκεί στα δεκαοχτώ του. Στον καμβά μου έφερνε ιστορίες από την οικογένειά του και όχι μόνο. Τον εμπλουτίζε με πραγματολογικές πινελιές. Για δύο χρόνια έκανα αιματηρή έρευνα. Εκτός από τα ταξίδια στην Αλεξάνδρεια, ταξίδεψα και στις πόλεις που αναφέρονται στο βιβλίο (Βερολίνο, Μόναχο, Παρίσι...) αναζητώντας το υλικό που χρειαζόμουν. Δούλεψα με βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και φιλμ της εποχής, μίλησα με πολλούς ανθρώπους. Και επειδή όλα αυτά τα έκανα χωρίς να έχω άλλα έσοδα, είχα πει πως αν δεν βγει κάτι καλό θ' αυτοκτονήσω».



Ευτυχώς δεν χρειάστηκε. Το βιβλίο κυκλοφορεί στην Ελλάδα από στόμα σε στόμα και η θετική όρεξη και τα βραβεία των Γάλλων τού έδωσαν διεθνή ώθηση (σύντομα και στα ισπανικά). Διαθέτει στέρεη πλοκή, χαρακτήρες με υπόσταση, δουλεμένους διάλογους και ατμόσφαιρα κινηματογραφικών Επίκαιρων, καθώς οι μυθιστορηματικοί ήρωες συνεντρίζονται με τη Σάρα Μπερνάρ, τον Ελευθέριο Βενιζέλο, τον Νάσερ ή τον Ρούντολφ Ες (αλεξανδρινής καταγωγής ο τελευταίος) και η ιστορική αλήθεια δηλώνει συνεχώς παρούσα.

«Ήθελα να μιλήσω για τα μεγάλα γεγονότα του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, από τον 1ο και το 2ο παγκόσμιο πόλεμο, μέχρι τον ισπανικό και ελληνικό εμφύλιο με τρόπο

που η ιστορία δεν θα καταπίνει τους ήρωες. Ένας Γάλλος είπε πως η Αλεξάνδρεια είναι μια πρωτεύουσα της Μεσογείου χωρίς σύνορα – γι' αυτό και οι ήρωές μου την κουβαλούν στις μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης».

Γύρω από τις τρεις γενιές της οικογένειας του καπνοβιομήχανου Αντώνη Χάραμη στροβιλίζονται χορεύοντας βαλς σε βεγγέρες αρχοντικών, συνωμοτούν, κατασκοπεύουν και κουτσομπολεύουν με θέα τη θάλασσα, και κυρίως ερωτροπούν σε κάμαρες ξενοδοχείων, χαμοκέλων και πορνείων, εύποροι της ελληνικής παροικίας, Άγγλοι κατάσκοποι, αρχαιοκάπηλοι, πολιτικοί... κι ένας υπέροχος μυθιστορηματικός ήρωας, ο Λιβανέζος bon viveur Ελιάς Χούρι, «για μένα η επιτομή του αλεξανδρινού κοσμοπολιτισμού» θα εξομολογηθεί. Το παράξενο είναι πως ο Καβάφης αναφέρεται μόνο σε μια παράγραφο, που αφήνει μάλιστα να εννοηθεί πως οι κυρίες της καλής κοινωνίας έσπαγαν πλάκα μαζί του.

«Έχω διαβάσει πολλά φύλλα του Ταχυδρόμου της Αλεξάνδρειας, γιατί ακόμα και από μια ρεκλάμα μπορούσα να πάρω άρωμα εποχής. Το φύλλο που βγήκε την επομένη της κηδείας του Καβάφη είχε μερικά φειδωλά σχόλια! Είναι απίστευτο πως για τους περισσότερους Έλληνες της τάξης που περιγράφω δεν υπήρχε ο ποιητής όσο ζούσε. Πιστεύω όμως πως η μη παρουσία του καταφέρνει να τον κάνει ωσεί παρών σε όλη την έκταση του βιβλίου».

Το μοναδικό, νομίζω, μείον του βιβλίου είναι η αισθητή απουσία των Αιγυπτίων. Εμφανίζονται μόνο ως κομπάρσοι (υπηρετικό προσωπικό, ευκαιριακές ερωμένες, διευθυντές αστυνομίας κ.λπ.), με αποτέλεσμα να μην ακούγεται η σκέψη τους για τους εποίκους. «Μπορεί να έχεις ένα δίκιο, όμως ο συγγραφέας δεν νομίζω πως πρέπει να έχει ως πρώτο μέλημά του την ιστορική δικαιοσύνη. Έτσι κι αλλιώς το ελιτίστικο αποικιοκρατικό βλέμμα των ηρώων μου αφήνει έμμεσα να καταλάβουμε το πώς αισθανόντουσαν οι Αιγύπτιοι, και δικαιολογεί την ιστορική αναγκαιότητα να περάσει η χώρα στους τελευταίους».

Είτε το αυτοκίνητο της δράσης τρέχει με πρώτη είτε με πέμπτη ταχύτητα, οι ήρωες μόνιμως βρίσκονται σε ερωτικό αναβρασμό. «Δεν είναι τόσο ο Ντάρελ με το Κουαρτέτο του, όσο η θέση του, φίλου μου πια, Βοστάνη: “Μπορεί και να έφταιγε ο αέρας της πόλης που ξυπνούσε ερωτικές ορμές – γι' αυτό πρέπει να αφήσεις όλη σου την ερωτική διαστροφή να μεγαλουργήσει”. Το μόνο που μου έμεινε είναι να ακολουθήσω τη συμβουλή του πιστά».

Για του λόγου το αληθές διαβάστε στη σελ. 557 πως η (με στόφα χολιγουντιανής ηρωίδας) Γαλλοελβετίδα κατάσκοπος των Άγγλων Υβέτ Σαντόν αποπλανά το πανέμορφο μανεκέν της Σανέλ, Χάικε, καθώς η τελευταία χαζεύει φαντάρους που κάνουν γυμνοί μπάνιο στη θάλασσα. Ουφ... ιδρωσα!

** Το χαμσίνι είναι δυτικός άνεμος που φυσάει στη Βόρεια Αφρική μεταφέροντας σκόνη από την έρημο.*